

הלכות שבת סימן רמה רמו

לישראל רבית (קצוצה) מעותיו. (כב) מתר לטל שבת. לפי שהוא ברשות האינדיהודי ואין לישראל חלק בו, וגם אין הישראל אימרו לו לעסק בשבת, ואינדיהודי כי קא טרח בנפשעה טרח לקיים תנאו: ו (כג) *טאם אפו אינדיהודים בתנורו של ישראל בשבת *על-פירחו (כד) ונתנו לו פת בשכר התנור, *אסור להנות ממנו:

ט מדיכי פתק קא דשבת

א נכביס פתק ו מלכות שבת גרועה קריין ב הראיש פתק ובני יתה אנת דשבת י"ט, וכך נראה פשוט נש"י שם

רמו דיני השאלה והשכרה לאינדיהודי בשבת, ובו ה' סעיפים:

א (א) *מתר להשאל ולהשכיר כליו לאינדיהודי ואף-על-פי שהוא עושה בהם מלאכה בשבת, מפני שאין אנו מצויים על שבייתת פלים. ב'ויש אומרים דכלים שעושין בהם מלאכה, *בגון מתרשה (ב) וכיוצא בה, אסור

שערי השוכה

רמז ט"ק ו בשם הנ"ב ששמעון בענין סבב הדפוסין שלכם, ע"ש. וענין כבירי סימן רנד בשם ה"ר שלמה סאלמי הובאה בספר שגרי"ל שנתנה כתי"י: מי שיש לו אוצר חזק והסוד מוכרחו שלא יתקן סגור בשבת, בע"ש א"ת חזון יאמר לאינדיהודי: על אשר חסדו פתחים אלו אני נותן להם בפתח פלוני, טהלים אני נותן להם שבת פלוני, אם תרצה סכר אותם היום, ואם ביום א' יחזיר משה פתחים ומקדשם האינדיהודי ביום אחר ויקבל סכר ממשלם. והנ"ב מתיר זמן בעהמ"ח שגרי"ל שנתנה חלק עליו וכתב דאין לו פתחה א"כ יקרה לו זמן או קום שבת או אחר שבת, שישלם האינדיהודי למקדש כאוהו זמן, וכיון שנתנו לו זמן מתר הישראל לקח ממנו פה ששפאר בקיד אחר שבת, ע"ש:

משנה ברוכה

לי בשבת [אחרונים לקמן בסימן שז, עין שם עוד בנה]: (כב) מתר לטל וכי. הינו אפלו שלא בהקלעה, ואין צריך להנות כלום: ו (כג) אם אפו אינדיהודים. עין בפ"ח סוף סימן רמג שכתב דאין דלא אפו בו רק בשבת, ועל-פ"ן אף שבעל-פירחו אפו בו, אם יקבל את הכפר נוטל שכר-שבת, אכל אם אפו בו עוד שאר ימים, מתר לקבל מהם שכר-שבת גם-כן בהקלעה. וענין בבאור הלכה, דזה מתר אפלו לא הנה האפיה בעל-פירחו, דאף דעשה אסורא כמה שהרשה להם, וכנ"ל בריש סימן רמג, מכל מקום בריבד אין לאסור שכר, דהאסור בזה הוא רק משום מראית העין, וכמו שכתבנו בסוף סימן רמג במשנה ברוכה סעיף-קטן ט: (כד) ונתנו לו פת. לאו דוקא, דהוא הדין אם נתנו לו מעות אסור לו לקבל מהם, ועבדא הנה בפתיח (א"י):

א (א) מתר להשאל וכי. הוא דעת הר"ף והרמב"ם, וקבירא להו דהא דהנ"א: לא יתפיר כליו לאינדיהודי בערב-שבת וברביעי ותמישי מתר, הוא מטעם שבייתת פלים דאסור, ואתיא בבית-שמיא דסיבירא לחו אדם מצנח על שבייתת פלים כמו על שבייתת בהמתו, אכל בית-הלל סבירא להו שבייתת פלים אין אדם מצנח עליו, וממילא מתר להשאל ולהשכיר פליו אפלו בערב-שבת, ואפלו פלים שעושין בהם מלאכה: (א) ומכל מקום גם הם סבירא להו דכל הפלים אין מתר להשכיר רק בהקלעה, אכל לא על שבת לחוד אפלו אם משפירם בתחלת השבוע, דזה הוי שכר-שבתו, ויכמי שכתב אחר-כך לפי היש-אומרים, דעל זה לא מציוני מי שמתקן: והיש-אומרים הוא דעת הרב רבנו יונה, דהנה ברוחא לא אסרה משום שבייתת פלים אלא ככלי עלמא אתיא, (ב) והטעם, דכשמוכר בערב-שבת את הכלים שעושין מלאכה בהן והאינדיהודי יעשה בהן מיד בשבת, נראה כמו שעושה מלאכתו בשליחותו של

כבי"ש הכי"י לענין מקום, אף ביה שהיא בקבלת רצון כאו רק נשדא, יש לומר מהכי חזירי יתשהיה שאמר לו פן בשבת ולכן יש פאן מקום התר. ומ"מ אין זה להקל רק במקום הפסד, שיש לחש שאם יתנה גביר בשבת נפסיד חסרות, וגם שישפיר גריה חסות לא"י רכי מציל לרנפשה קא מציל, דשכירות ליומא מקדש, וגם באפן המבאר שחזן משיב"ח יתן דבר קצוב מהמכירה, וגם בזה לא ישוב שם הנהודי לטעם עמו בפתיחה, ע"ש. וצ"ד פתח שאין להש מחמת שהמחשק צריך לקבל בפנקס פה שמוכר דהוי אסור דאדוקתא, מ"מ הכי"י לענין מקום, יש לחלק דבאין אין לו הכרע שיתב ביום השבת, וצ"ד, דבאין התימא בסימן שר לכתב עליו לענין פתח שלכם, ע"ש. וענין לעיל סימן

באור הלכה

הנדה, ופשוט: * אם אפו וכי. עין במשנה ברוכה שכתבנו, דאפלו אם לא הנה האפיה בעל-פירחו, גם-כן בהקלעה מתר בדיעבד, ואף דמפ"ח לא משמע שם בתחלה פן, מכל מקום מסוף דבריו שם שכתב דאין מי שחולק על הוראת רב נטורוני גאון, משמע בהנ"א כמו שכתבנו, דהלא שם הנה ברצון, וכן משמע שם משאר אחרונים שפלים העתיקי דבריו להלכה, דהיא דאסור הוא רק משום מראית העין בדיעבד שכר מתר, והכי נמי כיון שהשכירו לשנה או לחודש אסורא הוא רק משום מראית העין, כנ"ל בריש סימן רמג. והפריי כנדים שם באות ה האשלי-אבתים ה"ק מראש דברי הפ"ח, דאם הנה האפיה ברוכנו, בריבד אסור אף אם הנה בהקלעה, משום דמתוי כשליחותו, ולא דעתו פנתו, דמסוף דבריו שם וכן משאר האחרונים מוכח בהנ"א כמו שכתבנו: * על-פירחו וכי. עין בפ"ח שם שכתב, דלדברי רש"י ור"מ שפרשו השעם דאם כאו לחשבון אסור משום דמתוי כשליחותו, לא שפ"ן אם הנה בעל-פירחו, וכן רבנו גרשון סובר דהטעם משום דמתוי פשכר-שבת, וטעם זה שפ"ן נמי אף כבעל-פירחו, ונמצא לפי דבריו דין זה הוא לאו אלא דכלי עלמא, ולי נראה דעל עקר דין זה אין נש"י חולק, דגם הוא מודה להכרת רבנו גרשון דהיא דאסור משום שכר-שבת אסור אף כבעל-פירחו, ולפי סתם השלחן-אר"ח את דינו מלי שום חולק, ומה שהצריך רש"י לבאר הברייתא דאם כאו להשכיר אסור משום דמתוי כשליחותו, סברתו הוא דהלא הישראל עשה בעצמו יום חל כגביר פה שעשה אינדיהודי ביום השבת ואין זה שכר-שבת גמורה, אלא דעל-ידיו שהמתוי האינדיהודי כשליחותו כבעלתו בשבת, נמצא מה שנטל הישראל אחר-כך הוא שכר-שבת, וכן משמע בהנ"א בנש"י (שם בע"ג דף כ"ב דבור המתחיל 'אסור' כמו שכתבנו, מה שאין פן בענינו דהוא שכר-שבת גמור, גם נש"י מודה דכלל וזני אסור אף בדיעבד אם לא הנה בהקלעה: * אסור להנות. עין בבגרי"ל שפעל המדכי שאומר שם למד גוסא, דדוקא לכתחלה אסור לו לקבל שכר-שבת, אכל בדיעבד אם קבל אין הנהא מזה אסור, עין שם ראיתו לזה, ומלשנא ושלחן-אר"ח לא משמע פן, וגם ראיתו לש קצת לדחות, ואין פאן מקום להצריך פה, וצריך עיון:

* בגון מתרשה. יש לוטר, דבא לאורחי דדוקא דברים שעושה בהם מלאכה דאורייתא, אכל בעושה בהם מלאכה דרבנן מתר, כיון דלא מתוי

ישראל, וזה אסור, דאמרינא לאינדיהודי שבות. ואף-על-גב דבסימן רמג עוררות לענין עם השכר, דאינדיהודי אדעתה הנפשה קבכדי, כיון דהצ"ן לו דמים? שאני התם, שאין נוח לישראל במה שהאינדיהודי עושה בשבת; אכל בשכירות פלים, דהע הוא שאם יתנה עם האינדיהודי שישבת בהפלים בשבת לא יתן לו שכירות בלי-כף, הלכך כיון שיש נוח לישראל במה שהפלים נשפירם אצל האינדיהודי בסתמא, ועושה בהן מלאכה בשבת, מתוי כשליחותו של ישראל לזה, מה שאין פן בשמוסר לו ברכיעי ותמישי, מתר, דלא מתחזי בלי האי כשליחותו: (ב) וכיוצא בה. בגון רמים וכל כלי אמתות [הרא"ש]. וענין בפריי-מקדים, דהוא הדין פלים שאין עושה בעצמן מלאכה, כגון גגית שהשכר נעשה בה (ג) או קדרה שמבשלין בה וכל כהאי גוונא, כיון שעל-כל-פנים האינדיהודי עושה בהן מלאכה, מתוי כשליחותו של ישראל, ולא בא הרב רבנו יונה למעוטי אלא כשמשכיר לו חלוק וטלית וכהאי גוונא אינה כלי שאין עומד

שער הציון

(א) בית-יוסף וט"ז ושאר פוסקים: (ב) ט"ז. ומבאר ברא"ש ובית-יוסף באורך כמו שהעמקנו: (ג) עין במתרא י"ח:

הלכות שבת סימן רמה רמו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק א]

אפלו אם משכירם בתחילת השבוע, דזה הוי שכר-שבת¹.

1) מבואר בדבריו, שאף שנותן השכר הוא נכרי, מ"מ יש בזה משום איסור שכר שבת למקבל, כיון שישראל הוא. וכן מבואר לקמן (סי' שו"ס"ק כא) לענין השוכר את חבירו לשמור עגלות מגניבה, שכין שמכשילו בקבלת שכר שבת, עובר הוא בזה על איסור לפני עיור. ומבואר, שבנתינת שכר שבת אין משום איסור שכר שבת, ואין איסור אלא על המקבל שכר זה, שהרי כתב שהמשכיר אינו עובר אלא על איסור לפני עיור אבל לא על איסור שכר שבת עצמו.

[משנ"ב ס"ק סד]

אסור לו לקבל מהם, ועבדא קיה בפת²⁰.

20) וכיון שאסור לעשות כן משום שכר שבת, כתב השו"ע הרב (סי"ט, הובא בכף החיים ס"ק לג) שאסור ליהנות משכר זה לעולם, בין הוא ובין אחרים.

סימן רמו

דיני השאלה והשכרה לאינו-יהודי בשבת

הַלְבוּת שַׁבַּת סִימָן רְמוֹ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ג]

או שמשפיר לו חדר לדרו בו, אסור לקלי עלמא².

הישראל כדי למדוד את התבואה, שכיון שאין התבואה שייכת לישראל עד לאחר המדידה, נחשב הנכרי כעוסק במלאכת עצמו.

6) ובמקום מצוה, כגון כשצריך לתת לנכרי המץ בפסח, כתב הרמ"א לקמן (סי' שכה ס"ב) שמוותר לומר לנכרי שיקחנו אף בשבת, וכגון בערב פסח שחל בשבת (כמבואר במשנ"ב שם (ס"ק י"ב)). ובטעם הדבר כתב המשנ"ב שם (ס"ק י"א), שלדעת הרבה פוסקים בזמנינו אין רשות הרבים דאורייתא, ואין בזה אלא שבות דשבות שמוותרת במקום מצוה. והוסיף, שמימי יש להיזהר שלא למסור את החמץ ליד הנכרי כדי שלא יעשה את העקירה מעצמו.

6) ובמקום צורך גדול, כתב בשע"צ לקמן (סי' רנב ס"ק י) בשם הח"י אדם, שיש להתיר אף למכור לנכרי במקום שיש צירוב, משום שבאופן זה אפשר לסמוך על הטעם הראשון שכל האיסור הוא משום שנראה הישראל כמי שצוהו להוציא, אך לא משום שנראה שמכר לו בשבת.

[משנ"ב ס"ק יב]

על שביית פקמא³. דקתיב "למען ינתח שורף ונתמך ונגו"⁴ וכו', ויש אומרים פלמא אקרינן פשכירות קנא⁵ וכו', אם ישאל שכן פקמה מאינו הידי, מצוה על שביית פקמה⁶.

7) ואף אם אין הישראל נהנה מן המלאכה שעושה הנכרי בבהמה, כתב בשו"ת מהר"ם שיק (ארי"ח סי' ק"ב) שהדבר אסור. והוסיף, שמה שכתב בשו"ת חתם סופר (ח"א סי' סב) שאינו חייב למנועו, לא כתב כן למעשה.

וכשמכר בהמתו לחוזה נכרי, והנכרי משתמש בה בשבת, כתב השו"ע לקמן (סי' שה סכ"ג) שאין בכך כלום, אלא אם כן רואהו הישראל שעושה בה מלאכה, שאז צריך למחות בו. ואף אם אין הישראל רואה את הנכרי עושה מלאכה בבהמתו, אלא רק טרע לו שעושה כן, כתב המשנ"ב שם (ס"ק ע"ח) שצריך למחות בו. אך בביה"ל שם (ד"ה ואף על פי) כתב, שלדעת הגר"א אין לחוש לזה, ורק אם רואה הישראל שהנכרי עושה מלאכה בבהמותיו צריך למחות בו, כיון שבאופן זה נראה הנכרי כשלוחו של הישראל.

8) בגדר מצות עשה זו של שביית בהמתו, כתב האור שמה (פכ"ה מהל' שבת הכ"ז) שלדעת בית הלל רצון התורה הוא שבעלי היום ינחור משום שעל ידי עשיית המלאכה יש להם הרגשת צער, אך לדעת בית שמאי הסוברים שהתורה צוהתה אף על שביית כלים, גדר המצוה הוא שכל עניני האדם ומלאכותיו ישבתו בשבת, כדי שלא יהיה האדם טרוד בהם.

ואף להניח על הבהמה דבר קטן שאינה יכולה להרגיש בו, כגון מחט וכדו', הורה הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ז הע' יג) שאסור, ואף על פי שאדם במקרה כזה נחשב מתעסק, מ"מ לענין בהמה אסור הדבר כיון שמימי הרי הוא עושה מלאכה בבהמתו.

ולענין בהמה העושה מלאכה באופן שנחשב אצל אדם כלאחר יד, הסתפק הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' פ' בהע"ג) אם שייך היתר זה, שיתכן שאין היתר זה שייך אלא באדם, ואצל בהמה אסור מהתורה.

ולענין תוספת שבת, הסתפק הפמ"ג (סי' רסו משב"ז סי' ק) אם נהגת שביית בהמתו בזמן זה, או שאין היא נהגת אלא בשבת עצמה.

ולענין חיוב נשים במצוה זו, הסתפק הרעק"א (תוספות רעק"א שבת פ"ה מ"א) אם פטורות הן, שיש לומר שדוקא לענין קידוש היום יש ללמוד מהיקש של זכור לישמור שהיבות אף על פי המשך בעמוד הבא

2) ולשלם עבור שכירות חדר בבית מלון, כתב בשו"ת האלף לך שלמה (ארי"ח סי' קכה) שכיון שנהוג לבוא לבתי מלון קודם השבת, ואף להתעכב בהם לאחר השבת, נחשב הדבר כשכר שבת בהבלעה שמוותר. והוסיף, שכיון שהאורחים משלמים אף את ההוצאות, נחשב הדבר כשכר שבת בהבלעה גם מטעם זה.

ובשבת יום טוב הסמוכים זה לזה, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פכ"ה תשובה א) שכיון שישנה יממה שלימה שאסור ליטול עליה שכו, אסור לשהות במלון לשינה בלבד, אך אם גם אוכל במלון, אין בזה משום 'שכר שבת', שכיון שצריך לשלם עבור המזון שאוכל שם, אגב זה מבליע את דמי השינה והשהיה. וראה עוד במה שכתבנו לקמן (סי' שו ס"ק יח).

ואם מקדים לשלם לבעל המלון את השכירות לפני השבת, כתב בשו"ת מהרש"ג (ח"ב סי' ס"ק ב) שכיון שזכה המשכיר בשכירות, ואף אם לא ישתמש השוכר בחדר חייב לשלם את דמי השכירות, כמבואר בשו"ע (חוי"מ סי' שלד ס"א) שאם הקדים השוכר ושלם, אף אם יארע אונס כגון שנשרף הבית, זכה המשכיר במעות, לכן אין זה נחשב שכר שבת, שלא אסור חכמים שכירות כלי בשבת אלא באופן שאם לא ישתמש השוכר בכלי לא יקבל המשכיר את השכר.

מאידך, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ה הע' קלח) שאין להתיר מטעם זה, כיון שסוף סוף שילם עבור השבת בנפרד, ועדיין נחשב הדבר כשכר שבת, ומ"מ דעתו שמוותר לעשות כן מטעם אחר, שכיון ששילם השוכר עבור החדר או עשה קנין אחר מערב שבת, זכה בשימוש החדר מבעוד יום, ונחשב הדבר כמכר ליום אחד, והרי הוא משתמש בשבת בשלו, אלא שהקשה על כך מדברי הרשב"א (שבת י"ט, א) שאיסור השכרת כלי לנכרי מערב שבת הוא משום שכר שבת, אף על פי שזכה הנכרי בשימוש הכלי מבעוד יום, ונשאר בי"ע.

[משנ"ב ס"ק ה]

כיון דלא הוי ברנך שכירות מקש לומר: אמן לך כף כדי שתשאלני קלי שקלך, שרי⁷.

3) ולהחליף תורנות של שבת תמורת תורנות של יום אחר, או תמורת תורנות של שבת אחרת, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פכ"ה הע' קכה) שאפשר שאין בזה משום שכר שבת, משום שאין השכר אלא בזה שפטור מלעבוד ביום אחר.

ולענין קבלת שכר שבת באופן של אמירת 'שמור לי ואשמור לך', כתב הגרש"ז אויערבך (שם הע' קכא) שאין בזה משום שכר שבת, כיון שנושב הדבר כמניעת הפסד ולא כקבלת שכר. והוסיף (כח"ג שם), שדברים שרגילות לעשות בהטבה, כגון לומר 'השאלני ואשאלך', אין בהם משום שכר שבת, אלא נחשב הדבר כאילו שניהם עושים בחינם.

[משנ"ב ס"ק ו]

צוהו להוציא⁸ וכו', וצפלו לדין דלית לן רשות-הרבים גמורה, אסור⁹ וכו', ולקבר לו ויהשפירו אסור אף בנה, שלא יאמרו שקבר והשפיר לו בשבת¹⁰.

4) אמנם, בחפץ שאינו של הישראל, כגון תבואה שמביאים הנכרים לישראל בשבת, כתב הרמ"א לקמן (סי' שז סכ"ב) שיש המתירים לתת להם את המפתח להכניס את התבואה לביתו של

